

Thaitone Colors: Language Structure and Relationship to Thai Society

สีไทยโทน: โครงสร้างภาษาและความสัมพันธ์กับสังคมไทย

Kittima Taibanguai*

Sophana Srichampa

กิตติมา ไถบ้านกาย

โสภณา ศรีจำปา

Research Institute and Cultures of Asia, Mahidol University, Thailand

Corresponding author*

e-mail: kiddhimar@gmail.com

Received 05-04-2021

Revised 19-09-2021

Accepted 03-01-2022

Abstract

This article aims to analyze the language structure of basic color terms and non-basic color terms of Thaitone and to examine how these color terms relate to culture and environment in the Thai context. The present research uses analysis based on ethnolinguistic concepts, semantic fields and sociocultural perspectives. The results indicate that 156 Thaitone colors can be divided into ten groups: red, yellow, orange, green, black, white, blue, purple, gold, and brown. Thaitone colors are currently at the seventh stage of the Berlin & Kay's hierarchy of basic color terms and consist of nine basic color terms, except sky blue, dark blue, and pink. Thaitone naming construction can be seen in both basic and non-basic color terms. For basic color terms, only one method appears—basic color term without comparison—while four constructions have been developed for non-basic color terms: 1) non-basic terms without comparison, 2) non-basic color terms with comparison added, 3) non-basic color terms with modifying words added, and 4) only comparison words. All comparison words are found to be the name of entities consisting of 90 inanimate names, 19 animate names, and 6 supernatural names. The semantic domains show that these color terms are closely linked to Thai society and the environment. This relationship can be observed in four basic concepts, namely: 1) Thai society adheres to beliefs, faith, and religious power; 2) Thai society is rich in natural objects; 3) Thai society has a variety of ways of life; and 4) Thai society places a strong emphasis on rhetoric.

Keywords: naming structure, basic color terms, non-basic color terms, Thaitone color

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาษาของชื่อสีพื้นฐานและสีไม่พื้นฐานของสีไทยโทนและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อสีไทยโทนกับสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของสังคมไทย งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ตามแนวคิดภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ร่วมกับการจัดกลุ่มทางความหมายและมุมมองทางสังคมวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่าสามารถแบ่งสีไทยโทน 156 สีเป็น 10 หมู่ ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีส้ม สีเขียว สีดำ สีขาว สีน้ำเงิน สีม่วง สีทอง และสีน้ำตาล ตามวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเค ระยะที่ 7 และพบคำเรียกสีพื้นฐาน 9 ชื่อ ยกเว้นสีฟ้า น้ำเงิน และชมพู โครงสร้างภาษาของชื่อสีไทยโทนที่เป็นคำเรียกสีพื้นฐานมีรูปแบบเดียวคือ การปรากฏชื่อสีลำพังโดยไม่มีความเปรียบ ในขณะที่ชื่อสีที่เป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐานมี 4 แบบ คือ การปรากฏชื่อสีลำพังโดยไม่มีความเปรียบ การปรากฏอยู่ในความเปรียบ การขยายคำเรียกสีด้วยคำเพิ่มคุณลักษณะ และการใช้สิ่ง

เฉพาะเป็นคำเรียกสี ด้านการจัดกลุ่มความหมายของสีที่นำมาเปรียบพบว่าคำทั้งหมดอยู่ในหมวดสรรพสิ่งซึ่งประกอบด้วยสิ่งไม่มีชีวิต 90 ชื่อ สิ่งมีชีวิต 18 ชื่อ และสิ่งเหนือธรรมชาติ 6 ชื่อ การจัดกลุ่มทางความหมายนี้แสดงความสัมพันธ์ของชื่อสีไทยโทนที่สะท้อนสังคมและสิ่งแวดล้อมในไทยในหลายมิติ ได้แก่ 1) สังคมไทยยึดมั่นในความเชื่อ ความศรัทธา และความศักดิ์สิทธิ์ 2) สังคมไทยอุดมไปด้วยวัตถุและสิ่งธรรมชาติ 3) สังคมไทยมีความหลากหลายทางวิถีชีวิต และ 4) สังคมไทยเป็นเลิศทางวาทีศิลป์

คำสำคัญ: โครงสร้างภาษาการตั้งชื่อ คำเรียกสีพื้นฐาน คำเรียกสีไม่พื้นฐาน สีไทยโทน

บทนำ

สีเป็นสิ่งพื้นฐานที่ปรากฏในทุกสังคมเนื่องจากเป็นสิ่งที่มนุษย์รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตาจึงง่ายกว่าการรับรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ (Prasithrathsint, 1995) ในแต่ละสังคมอาจมีชื่อสี จำนวนสีและระบบการรับรู้สีที่เฉพาะตนแตกต่างกันไปตามสภาวะแวดล้อมและวิถีชีวิตที่หล่อหลอมให้เกิดเป็นสีนั้น ๆ บางชนชาติอาจมีสีพื้นฐานเพียง 2 สี ในขณะที่บางชนชาติอาจมีสีพื้นฐานได้ถึง 12 สี เนื่องจากการเพิ่มจำนวนของคำเรียกสีพื้นฐานในแต่ละสังคมเป็นการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อนขึ้น (Berlin & Kay, 1969) เป็นที่ทราบกันดีว่าแนวคิดเรื่องสีไม่จำเป็นต้องปรากฏแต่เพียงในด้านศิลปะเพื่อสร้างความจริงใจและสุนทรียภาพให้แก่ผู้ชมเท่านั้น แต่ยังสามารถประยุกต์ใช้สีกับหลายวงการอุตสาหกรรม และการใช้สีในเชิงพาณิชย์จำเป็นต้องมีการจัดระบบเพื่อให้เลือกใช้ได้อย่างแม่นยำและมีมาตรฐานจึงทำให้เกิดการจัดระบบสีเพื่ออุตสาหกรรมธุรกิจครั้งแรกในโลก นั่นคือระบบสีของแพนโทน (Pantone)

นับตั้งแต่ปี 1963 จนถึงปัจจุบันระบบสีของแพนโทนที่เกิดจากความคิดของลอว์เรนซ์ เฮอร์เบิร์ต ที่ต้องการจะลดความยุ่งยากของการเลือกใช้สีในธุรกิจโรงพิมพ์ของตนได้กลายเป็นมาตรฐานสากลของวงการสีที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในทุกอุตสาหกรรมทั่วโลก (Kennedy, 2013) ไม่ว่าจะเป็นด้านสื่อสิ่งพิมพ์ แฟชั่น อาหาร หรือแม้กระทั่งวงการก่อสร้าง โดยระบบนี้เป็นการอ้างอิงสีเข้ากับรหัสของแต่ละสี เช่น สีเขียวสด Greenery 15-0343 ซึ่งเป็นสียอดนิยมในปี 2017 Hanutsaha (2018) กล่าวว่าตัวเลขของแพนโทนเป็นระบบแบบ CMYK ซึ่งประกอบด้วย Cyan (สีฟ้า) Magenta (สีแดงอมม่วง) Yellow (สีเหลือง) และ Key (สีดำ) และระบบสีนี้เองได้เป็นจุดเริ่มต้นความคิดที่ก่อให้เกิดการสร้างระบบสีของไทยหรือที่เรียกว่าสีไทยโทน (Thaitone) ตามการตั้งชื่อของไฟโรจน์ พิทยเมธี ที่ต้องการสร้างความเป็นระบบและส่งเสริมให้สีไทยแพร่หลายในระดับสากลซึ่งสอดคล้องกับชื่อชุดสีแพนโทน

Pittayamatee (2016) กล่าวว่า แนวคิดการสร้างสีไทยโทนเริ่มต้นจากการพยายามอนุรักษ์ไม่ให้สีไทยโบราณสูญหายไปตามกาลเวลาทั้งด้านองค์ความรู้ในการปรุงสีไทยที่ส่งผลให้ลักษณะเฉพาะตัวของสีผิดเพี้ยน และคติความเชื่อในการใช้สีไทยที่เริ่มจางหาย จึงเริ่มศึกษาชื่อและองค์ประกอบสีตั้งแต่ยุคโบราณเพื่อนำมาสังเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลสีและการเทียบค่ามาตรฐานตามระบบสีแบบสากล ต่อมาจึงเริ่มเก็บข้อมูลด้วยการเทียบสีจากงานจิตรกรรมฝาผนังโบราณในโบสถ์ด้วยเครื่องวัดค่าสีดิจิตอลคัลเลอร์ แคปเจอร์ (Color Capsure) ของบริษัทแพนโทนเพื่ออ่านค่าสีและนำมาเทียบกับหนังสือที่ระบุค่าสีของแพนโทนเพื่อให้ได้รหัสค่า CMYK จากการสืบค้นและแบ่งค่าสีของ Pittayamatee (2016) Center of Thai Inspiration (2015) พบสีไทยโทนทั้งหมด 156 สี แบ่งออกเป็น 10 หมู่สี ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีส้ม สีเขียว สีดำ สีขาว สีน้ำเงิน สีม่วง สีทอง และสีน้ำตาล ซึ่งมีองค์ประกอบมาจากธรรมชาติที่หาได้ในสังคมไทยและได้กลายเป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนความงาม ความเชื่อ และอัตลักษณ์ของสังคม

นอกจากการแบ่งหมู่สีตามหลักศิลปะแล้ว Pittayamatee (2016) อธิบายเพิ่มเติมว่าภาพรวมแนวคิดที่ทำให้เกิดความเข้าใจการมองสีไทยซึ่งรวมไปถึงสีไทยโทน แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ 1. สีไทยมีรากฐานจากความเชื่อ ความศรัทธา และความศักดิ์สิทธิ์ 2. ความงามของวัสดุสีไทยจากวัสดุธรรมชาติ เช่น เปลือกไม้ แร่ธาตุ พืช 3. ความงามเจดสีไทยมีบุคลิกที่แตกต่าง ทั้งลักษณะพาสเทลและความสดฉ่ำ และ 4. ความงามด้านวรรณศิลป์จากชื่อเรียกสีไทย จะเห็นได้ว่าแนวคิดการเข้าใจสีไทยนี้มีความเชื่อมโยงกันในหลายมิติทั้งด้านศิลปะ สังคม รวมไปถึงภาษาที่เห็นได้จากชื่อสี ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดในการสร้างองค์ความรู้ด้านภาษาได้

สอดคล้องกับบทความเรื่องนี้ที่ไม่ได้เน้นองค์ประกอบสีหรือการปรุงสีตามแนวทางศิลปะ แต่เน้นการตั้งชื่อสีไทยโทตามแนวทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnolinguistics) เพื่อนำเสนอโครงสร้างภาษาของชื่อสีที่แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตที่ปรากฏในแต่ละชื่อสี ซึ่งภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นภาษาศาสตร์อีกแขนงหนึ่งที่มุ่งศึกษาระบบความคิดของสังคมหนึ่งโดยเชื่อว่าภาษาสะท้อนการมองโลกของผู้ใช้ภาษานั้น สอดคล้องกับ Engchuan (2000) ที่กล่าวว่าภาษาศาสตร์แขนงนี้ให้ความสนใจการศึกษาเกี่ยวกับสีมากที่สุด เพราะว่าการเกิดคำเรียกสีเป็นการสะท้อนประสบการณ์ของผู้เรียกสี และยังสะท้อนให้เห็นการรับรู้ธรรมชาติที่อยู่รอบตัวผู้พูดภาษานั้น ๆ อีกด้วย ทำให้ทราบว่าการมองโลกของพวกเขาเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนสัมพันธ์กับเนื้อหาของศาสตร์นี้ทั้งสิ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าม้งงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำเรียกสีในภาษาไทยและคำเรียกสีในภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนี้ Prasithrathsint (1995) ศึกษาคำเรียกสีและการรับรู้สีของชาวจังหวัดและชาวไทย Kaewjungate (2017) ศึกษาคำเรียกสีของมอแกน Phuchomsri (2018) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาไทยถิ่นอีสาน และ Rodsap (2012) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาม้งชาว Honghongseng (2018) ศึกษาการเรียกชื่อสีแบบไทยโบราณในกรณีหมู่สีเขียว และ Unthanon & Chanthao (2020) รวบรวมข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) เพื่อศึกษาคำเรียกสีในภาษาไทยและโครงสร้างคำเรียกสี โดยงานวิจัยเหล่านี้ใช้ทฤษฎีคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin & Paul (1969) เพื่อศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐาน

เนื่องจากยังไม่มีผู้ศึกษาสีไทยโทซึ่งเป็นหมู่สีที่มีทั้งคำเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐานปรากฏอยู่ อีกทั้งยังเป็นหมู่สีที่ไม่เจาะจงเจดสีใดเป็นหลักแต่เป็นภาพรวมของสีไทยและได้รับการผลักดันให้เป็นตัวแทนในการแสดงอัตลักษณ์ของสังคมไทยในระดับสากล ซึ่งความงดงามของสีไทยโทไม่ได้ปรากฏในตัวเจดสีเท่านั้นแต่ยังรวมถึงชื่อสีด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำชื่อของสีไทยโทมาวิเคราะห์โครงสร้างภาษาและจัดหมวดหมู่คำตามหลักภาษาศาสตร์เพื่อให้ได้คำอธิบายเกี่ยวกับคำเรียกสีที่กระจำและเชื่อมโยงกับมิติทางสังคมมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาษาของชื่อสีพื้นฐานและสีไม่พื้นฐานที่ปรากฏในสีไทยโท
2. เพื่อจัดหมวดหมู่ของชื่อสีไทยโทตามลักษณะความสัมพันธ์ต่อสังคมไทย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. คำเรียกสีพื้นฐาน (Basic Color Term) ของ Brent Berlin & Paul Kay (1969)

ทฤษฎีคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin & Paul (1969) นับเป็นกรอบแนวคิดด้านสีที่ได้รับการนิยามอย่างยิ่ง โดยพวกเขาได้แสดงวิวัฒนาการและให้คำจำกัดความของคำเรียกสีพื้นฐาน (Basic color term) ไว้ดังนี้ ระยะเวลาที่ 1 ทุกภาษาในโลกนี้มีคำเรียกสีขาวและสีดำ ระยะเวลาที่ 2 ถ้าภาษาใดภาษาหนึ่งมีคำเรียกสี 3 คำ คำเรียกสีที่ 3 จะเป็นสีแดง ระยะเวลาที่ 3 ถ้ามีคำเรียกสี 4 คำ คำเรียกสีที่ 4 จะเป็นสีเขียวหรือสีเหลืองอย่างใดอย่างหนึ่ง ระยะเวลาที่ 4 ถ้ามีคำเรียกสี 5 คำ ภาษานั้นจะมีทั้งสีเขียวและสีเหลือง ระยะเวลาที่ 5 ถ้ามีคำเรียกสี 6 คำ ภาษานั้นจะมีสีฟ้า/สีน้ำเงิน (Blue) ระยะเวลาที่ 6 ถ้ามีคำเรียกสี 7 คำ คำเรียกสีที่ 7 จะเป็นสีน้ำตาล และระยะเวลาที่ 7 ถ้ามีคำเรียกสี 8 คำ หรือมากกว่านั้น ภาษานั้นจะมีสีม่วง ชมพู ส้ม

ในขณะที่ Prasithrathsint (1995) ได้สรุปเกณฑ์ 3 ประการเพื่อกำหนดว่าคำใดเป็นคำเรียกสีพื้นฐานโดยดัดแปลงมาจากทฤษฎีของ Berlin & Paul (1969) และ Crawford (1982) ดังนี้

1. เป็นคำที่มีรูปศัพท์เดี่ยว (Monolexemic) กล่าวคือ เป็นคำซึ่งความหมายของคำทั้งหมดไม่สามารถทำนายได้จากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นคำที่ไม่มีส่วนประกอบเป็นหน่วยขยายที่อาจเอาออกได้ (Optional) โดยไม่ทำให้ความหมายแก่นเปลี่ยนไป เช่น ‘เหลือง’ หรือ ‘น้ำเงิน’ นับเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน ในขณะที่ ‘เหลืองอ่อน’ หรือ ‘น้ำเงินเข้ม’ ไม่นับเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

2. ไม่เป็นคำที่ระบุสีเฉพาะที่อาจจัดประเภทอยู่ภายใต้สีอื่นได้ เช่น 'สีทองอ่อน' หรือ 'สีเขียวทองอ่อน' ไม่นับเป็นคำเรียกสีพื้นฐานเนื่องจากสามารถจัดประเภทให้อยู่ภายใต้ 'สีเขียว' ได้ นอกจากนี้ 'สีทอง' ก็ไม่จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐานเพราะนับเป็นคำเรียกสีที่อยู่ภายใต้ 'สีเหลือง' ได้เช่นกัน

3. มีความหมายโดดเด่นและมั่นคง กล่าวคือ มีการใช้อย่างสม่ำเสมอ โดยผู้ให้ข้อมูลภาษาและปรากฏซ้ำบ่อย ๆ ในข้อมูลเป็นคำเรียกสีที่รู้จักง่าย และไม่ค่อยปรากฏข้อขัดแย้งในหมู่ผู้ใช้ภาษาเดียวกัน เช่น เขียว แดง เหลือง ดำ ในภาษาไทยมาตรฐาน นับเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

2. การจัดกลุ่มทางความหมาย (Semantic Fields) ของ Eugene Albert Nida (1975)

วงความหมายตามแนวคิดของ Nida (Nida, 1975 : 174) คือ แนววงความหมายที่ประกอบไปด้วยกลุ่มของความหมายที่มีองค์ประกอบทางความหมายย่อย (Semantic component) ที่แน่นอนร่วมกัน โดยได้แบ่งคำนามออกเป็นกลุ่มดังนี้ สรรพสิ่ง เหตุการณ์ นามธรรม และความสัมพันธ์ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยกลุ่มคำนามย่อยอีกหลายประเภท

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บรวบรวมคำเรียกสีไทยโทนจำนวน 156 สีจากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง "การสร้างประสบการณ์สุนทรีย์จากสีไทย" ของ Pittayamatee (2016) และเอกสารของศูนย์บัณฑิตไทย กระทรวงวัฒนธรรม (Center of Thai Inspiration, 2015)

2. วิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาของการตั้งชื่อสีไทยโทนโดยใช้กรอบแนวคิดคำเรียกสีพื้นฐาน (Basic Color Term) ของ Brent Berlin & Paul Kay (1969) ร่วมกับเกณฑ์กำหนดคำเรียกสีพื้นฐานของ Prasithrathsint (1995) และอ้างอิงการจัดรูปแบบการแสดงผลการวิจัยจาก Engchuan (2000) นั่นคือ การเขียนแยกส่วนประกอบของโครงสร้างชื่อสี เช่น คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเชื่อม (เพียง / ปน) + สิ่งที่ใช้เปรียบ เป็นต้น

3. จัดกลุ่มความหมายของคำเรียกสีพื้นฐาน สีไม่พื้นฐาน และหน่วยขยายให้อยู่ในประเภทเดียวกันตามกรอบแนวคิดของ Nida (1975) โดยหมวดหมู่ จำนวนครั้งที่ปรากฏ และตัวอย่างชื่อสี

4. นำชื่อสีที่จัดกลุ่มความหมายมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำที่ปรากฏในชื่อสีกับวัฒนธรรมของไทย เช่น ความเชื่อ ธรรมชาติ และวิถีชีวิต เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบโครงสร้างภาษาของการสร้างชื่อสีไทยโทนทั้งชื่อสีพื้นฐานและชื่อสีไม่พื้นฐาน
2. ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชื่อสีไทยโทนกับวิถีชีวิตและระบบความคิดสังคมไทย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ชื่อสีไทยโทนจำนวน 156 สีทั้งสีพื้นฐานและสีไม่พื้นฐานอย่างละเอียด พบว่าในบรรดาจำนวนหมู่สีทั้ง 10 หมู่ตามการจัดกลุ่มของของไพโรจน์ พิทยเมธี (Pittayamatee, 2016) และศูนย์บัณฑิตไทย กระทรวงวัฒนธรรม (Center of Thai Inspiration, 2015) มีการใช้คำเรียกสีพื้นฐานจากแนวคิด Berlin & Kay (1969) เป็นคำเรียกหมู่สีทั้งหมด 9 หมู่ ได้แก่ หมู่สีแดง หมู่สีเหลือง หมู่สีส้ม หมู่สีเขียว หมู่สีดำ หมู่สีขาว หมู่สีน้ำเงิน หมู่สีม่วง และหมู่สีน้ำตาล ส่วนอีกหนึ่งหมู่สีใช้สีทองเป็นคำเรียกซึ่งเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน

หมู่สีไทยโทนอยู่ในวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานในขั้นที่ 9 โดยมีการปรากฏคำเรียกสีเทาเป็นชื่อสมาชิกในหมู่สีดำและไม่ปรากฏการเรียกสีชมพู อย่างไรก็ตามแม้จะไม่พบการเรียกชื่อสีชมพูโดยตรงแต่กลับพบการเปรียบสีนี้กับสิ่งอื่น ๆ ที่มีลักษณะสีชมพูแทน

ผลการวิจัยของบทความนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ โครงสร้างภาษา การจัดกลุ่มความหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างชื่อสีไทยโทนและสังคมไทย สามารถอธิบายได้ดังนี้

โครงสร้างภาษา

1. สีพื้นฐาน

โครงสร้างภาษาของสร้างชื่อสีพื้นฐานมีเพียงวิธีเดียว ได้แก่ การปรากฏชื่อสีลำพังโดยไม่มีความเปรียบ ดังต่อไปนี้

1. การปรากฏชื่อสีลำพังโดยไม่มีความเปรียบ

โครงสร้างภาษาของชื่อสีในลักษณะนี้ไม่มีความซับซ้อนเพราะเป็นการปรากฏชื่อสีพื้นฐานเพียงสีเดียว ปราศจากการประสมคำเพื่อแสดงลักษณะพิเศษและเอกลักษณ์เฉพาะ พบเพียง 3 ชื่อ ได้แก่ สีเทา สีฟ้า และสีน้ำตาล ในขณะที่สีพื้นฐานอื่น ๆ จะมีการประสมคำเสมอส่งผลให้กลายเป็นสีไม่พื้นฐานในทันที

2. สีไม่พื้นฐาน

จากการวิเคราะห์พบว่าสามารถแบ่งโครงสร้างภาษาของชื่อสีไทยโทนในกลุ่มสีไม่พื้นฐานได้ 4 ประเภท คือ

2.1 การปรากฏชื่อสีลำพังโดยไม่มีความเปรียบ

สีไทยโทนปรากฏชื่อสีไม่พื้นฐานค่อนข้างมากและโครงสร้างภาษาของชื่อสีมีความหลากหลายกว่ากลุ่มสีพื้นฐานที่มีเพียงลักษณะเดียว ซึ่งสามารถแบ่งย่อยเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่

2.1.1 คำเรียกสีไม่พื้นฐานที่ไม่มีการประสมคำ

โครงสร้างภาษาของชื่อสีนี้ปรากฏคำเรียกชื่อสีเพียงสีเดียวเท่านั้น ปราศจากการประสมคำอื่นพบการปรากฏ 16 ชื่อ

เช่น สีสวาด	ว. สีเทาอมเขียวอย่างสีเมล็ดสวาด
สีตากุ้ง	ว. สีเหมือนตาของกุ้ง, สีม่วงอมเทา
สีกากี	ว. สีน้ำตาลปนเหลือง, สีสนิมเหล็ก
สีขาบ	ว. สีน้ำเงินแก่อมม่วง

2.1.2 คำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำเรียกสีพื้นฐาน

โครงสร้างภาษาของชื่อสีในลักษณะนี้ประกอบด้วยสีพื้นฐาน 2 ชื่อมาประสมกันให้เกิดเป็นเจดสีแนวใหม่และได้กลายเป็นสีไม่พื้นฐาน พบการปรากฏ 3 ชื่อ

ได้แก่ สีเทาเขียว	=	เทา + เขียว (คำประสม)
สีเหลืองเทา	=	เหลือง + เทา (คำประสม)
สีม่วงเขียว	=	ม่วง + เขียว (คำประสม)

2.1.3 คำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำเรียกสีไม่พื้นฐาน

โครงสร้างภาษาของชื่อสีเช่นนี้ประกอบด้วยคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกสีไม่พื้นฐานเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน พบการปรากฏ 10 ชื่อ

เช่น สีเหลือง <u>ไพล</u>	ว. สีเหลืองอมเขียวอย่างสีเหง้าไพล
สีเขียว <u>ตะพูน</u>	ว. สีชนิดหนึ่งคล้ายสีครามจาง เป็นสีผ้านุ่งของพวกตะพูน
สีแดง <u>ชาด</u>	ว. สีแดงสดอย่างหนึ่ง

2.1.4 คำเรียกสีไม่พื้นฐานประสมกับคำเรียกสีพื้นฐาน

โครงสร้างภาษาของชื่อในลักษณะนี้เป็นการนำเอาชื่อสี 2 ชื่อมาประสมกันซึ่งได้แก่ ชื่อสีไม่พื้นฐานและชื่อสีพื้นฐาน ให้เกิดเป็นเจดสีแนวใหม่ พบการปรากฏ 2 ชื่อ คือ

ได้แก่ สี <u>นวล</u> เทา	ว. สีขาวปนเหลืองเล็กน้อย
สี <u>ขาบ</u> ดำ	ว. สีน้ำเงินแก่อมม่วง.

2.1.5 คำเรียกสีไม่พื้นฐานประสมกับคำเรียกสีไม่พื้นฐาน

โครงสร้างภาษาของชื่อเช่นนี้เป็นการนำชื่อสีไม่พื้นฐาน 2 ชื่อมาประสมกัน พบการปรากฏ 1 ชื่อ คือ

ได้แก่ สีหง <u>ชาด</u>	หง ว. มีสีแดงเจือสีขาวทำให้สีแดงนั้นอ่อนลง
	ชาด ว. สีแดงสดอย่างหนึ่ง

2.2 การปรากฏอยู่ในความเปรียบ

2.2.1 การปรากฏในความเปรียบที่ประกอบด้วยคำเรียกสีพื้นฐาน

โครงสร้างภาษาของชื่อสีปรากฏอยู่ในความเปรียบของคำเรียกสีพื้นฐานเป็นการประสมคำแบบมีคำเชื่อมระหว่างชื่อสีพื้นฐานและสิ่งที่ใช้เปรียบ พบการปรากฏ 2 ชื่อ โดยมีโครงสร้างวลีดังนี้

โครงสร้างวลี: คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเชื่อม (เพียง / ปน) + สิ่งที่ใช้เปรียบ

สีเหลืองเพียงทอง เหลือง + เพียง + ทอง

สีขาวปนเพชร ขาว + ปน + เพชร

โครงสร้างชื่อสีที่อาศัยความเปรียบไม่แตกต่างกับชื่อสีที่สร้างขึ้นด้วยคำประสม เพียงแต่สิ่งที่นำมาเปรียบในโครงสร้างนี้เป็นสิ่งของเฉพาะไม่ใช่ชื่อสีจึงทำให้เกิดการเปรียบเทียบว่าสีที่กล่าวถึงนั้นมีเจดสีเดียวกับวัตถุหรือสิ่งที่มาอ้างอิงซึ่งคำเหล่านี้อยู่ในหมวดคำนาม พบการปรากฏ 30 ชื่อ

เช่น สีเขียว <u>นกเงือก</u>	น. ชื่อนกปากขอขนาดเล็กสีกับนกแขกเต้า ตัวสีเขียว
สีม่วง <u>ดอกตะแบก</u>	น. ชื่อไม้ต้น ผิวเปลือกเรียบล่อนเป็นสะเก็ด ดอกสีม่วง
สีแดง <u>ดอกกระมุท</u>	น. บัว, กุหลาบ กี่ว่า. (แผลงมาจาก กุหลาบ)

2.2.2 การปรากฏในความเปรียบที่ประกอบด้วยคำเรียกสีไม่พื้นฐาน

โครงสร้างชื่อสีโดยอาศัยความเปรียบไม่แตกต่างกับชื่อสีที่สร้างขึ้นด้วยคำประสม เพียงแต่สิ่งที่นำมาประสมในโครงสร้างนี้เป็นสิ่งของเฉพาะไม่ใช่ชื่อสีจึงทำให้เกิดการเปรียบเทียบว่าสีที่กล่าวถึงนั้นมีเจดสีเดียวกับวัตถุหรือสิ่งที่มาอ้างอิงซึ่งคำเหล่านี้จะอยู่ในหมวดคำนาม พบการปรากฏ 5 ชื่อ

เช่น สี <u>หงเสน</u>	น. สารประกอบประเภทออกไซด์ของตะกั่ว เป็นผงละเอียด
	สีแดงเข้ม
สี <u>นวลจันทร์</u>	น. ดวงเดือน
สี <u>ครามฝรั่ง</u>	น. คำประกอบชื่อสิ่งของบางอย่างที่มาจากต่างประเทศ

2.3 การขยายคำเรียกสีด้วยคำเพิ่มคุณลักษณะ

การขยายคำเรียกสีนั้นเป็นการเพิ่มคุณลักษณะพิเศษของสีโดยใช้หมวดคำวิเศษณ์และคำกริยาเป็นตัวนำเสนอ โครงสร้างภาษาของคำเรียกสีประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.3.1 คำขยายเป็นคำบอกระดับ

โครงสร้างภาษานี้เป็นการแสดงเจตสีพื้นฐานที่ค่อนข้างละเอียดเพราะการใช้คำวิเศษณ์ต่อท้ายชื่อสีจะต้องมีความชัดเจนและสื่อความหมายได้เป็นอย่างดีเพื่อให้เห็นระดับสีที่แตกต่างกันไป พบการปรากฏ 7 ชื่อ

เช่น สีเขียว <u>จี</u>	ว. งามสดใส, ดิบ, อ่อน
สีขาว <u>ผ่อง</u>	ว. ปลั่ง, ปราศจากมลทิน, ไม่ขุ่นมัว
สีม่วง <u>แก่</u>	ว. จืด

2.3.2 คำขยายเป็นคำบอกหน้าที่

คำขยายเป็นคำบอกหน้าที่นั้นคือการสื่อว่าสีเหล่านั้นมีหน้าที่เพื่ออะไร โดยคำขยายจะเป็นหมวดคำกริยา พบการปรากฏ 3 ชื่อ

เช่น สีแดง <u>ตัด</u>	ว. แต่งเส้นริมภาพทำให้ดูเด่นชัดและเรียบร้อยขึ้น
-----------------------	---

สีแดงตัดคือสีแดงชาดผสมเขม่าดำ นิยมใช้เป็นสีตัดเส้นในงานจิตรกรรมไทยเนื่องจากจิตรกรรมไทยไม่นิยมตัดเส้นด้วยสีดำ และสีอีก 2 สีที่มีคำว่า “ตัด” เป็นคำขยายเป็นคำบอกหน้าที่ คือ สีดินแดงตัดและสีหงดินตัดซึ่งใช้ทำหน้าที่ตัดเส้นเหมือนกับสีแดงตัด

2.4 การใช้สิ่งเฉพาะเป็นคำเรียกสี

โครงสร้างภาษาของชื่อสีประเภทนี้ปรากฏมากที่สุดคือ 75 ชื่อ เป็นการนำสิ่งเฉพาะที่มีสีในลักษณะเดียวกับชื่อสีนั้นมาเป็นรูปตัวแทนซึ่งจะไม่พบชื่อสีไม่พื้นฐานประกอบอยู่ด้วย และทุกหมู่สีไทยโทนจำนวน 10 หมู่ล้วนประกอบด้วยโครงสร้างภาษาของชื่อสีประเภทนี้

เช่น สี <u>น้ำหมาก</u>	น. น้ำลายของผู้ที่กำลังเคี้ยวหมาก มีสีแดง.
สี <u>ฟ้าแลบ</u>	น. แสงที่เกิดวบขึ้นในท้องฟ้าลักษณะเป็นเส้นหรือแผ่น
สี <u>นิลกาฬ</u>	น. พลอยชนิดหนึ่ง มีสีเทาแก้อย่างสีเมฆ
สี <u>มรกต</u>	น. ชื่อรัตนอย่างหนึ่งในจำพวกนพรัตน์ มีสีเขียว

การจัดกลุ่มความหมาย

จากวิเคราะห์โครงสร้างภาษาของชื่อสีแล้ว พบว่าสีไม่พื้นฐานบางสีมีหมวดคำมากกว่า 1 หมวดซึ่งมักเป็นหมวดคำวิเศษณ์ที่แสดงชื่อสีและหมวดคำนาม จึงสรุปได้ว่าสีไม่พื้นฐานในหมู่สีไทยโทนมีการยืมสิ่งเฉพาะมาเป็นความเปรียบ ดังนั้นในการจัดประเภทกลุ่มคำต่อไปนี้จะพิจารณาคำจากความเปรียบของสีพื้นฐานและชื่อสีไม่พื้นฐานที่มีหมวดคำนามและมีความหมายที่

เกี่ยวข้องกับสีนั้นด้วย อ้างอิงจาก Nida (1975) กลุ่มคำของสีที่ใช้เปรียบเทียบมาจากหมวดสรรพสิ่งเท่านั้นโดยแบ่งเป็น 19 กลุ่มย่อย ดังนี้

1. สิ่งไม่มีชีวิต (Inanimate)

1.1 ธรรมชาติ (Natural)

1.1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์ (Geographical) ได้แก่ กลุ่มสิ่งที่อยู่บนฟ้า 6 ชื่อ เช่น สีเมฆ สีจันทร์

1.1.2 วัตถุธรรมชาติ (Natural substances) ได้แก่ กลุ่มแร่ธาตุและโลหะ 7 ชื่อ เช่น สีนาถ สีสัมฤทธิ์ กลุ่มเพชรพลอย 5 ชื่อ เช่น สีเพชร สีมรกต กลุ่มดินหิน 6 ชื่อ เช่น สีดินแดง สีกะบั้ง กลุ่มไฟ 3 ชื่อ เช่น สีควันเพลิง สีเขม่า และกลุ่มน้ำ ปรากฏ 1 ชื่อ ได้แก่ สีน้ำไหล

1.1.3 ดอกไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ (Flora and plant products) ได้แก่ กลุ่มต้นไม้ 15 ชื่อ เช่น สีมะพูด สีสัก กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ 2 ชื่อ ได้แก่ สีไม้กฤษณา สีไม้ไผ่ กลุ่มส่วนของผล 6 ชื่อ เช่น สีลูกพิกล สีหมากสุก และกลุ่มส่วนที่ไม่ใช่ผล 29 ชื่อ เช่น สีก้านดอกมะลิ สีเกสรชมพู

1.2 สิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งก่อสร้าง (Manufactured or constructed entities)

1.2.1 สิ่งประดิษฐ์ (Artifacts) ได้แก่ กลุ่มสิ่งที่ใช้ในการเขียน 4 ชื่อ เช่น สีหมึก สีหมึกจีน และกลุ่มภาชนะบรรจุภัณฑ์ 1 ชื่อ ได้แก่ สีหม้อใหม่

1.2.2 วัตถุแปลงสภาพอย่างเป็นกระบวนการ (Processed substances) ได้แก่ กลุ่มเครื่องปรุงรส 3 ชื่อ เช่น สีกะปิ สีน้ำตาลไหม้

1.2.3 สิ่งก่อสร้าง (Construction) ได้แก่ กลุ่มส่วนประกอบของสิ่งก่อสร้าง 2 ชื่อ ได้แก่ สีอิฐ สีปูน

2. สิ่งมีชีวิต (Animate)

2.1 สัตว์ นก แมลง (Animals, birds, insects) ได้แก่ กลุ่มสัตว์ 5 ชื่อ เช่น สีควายเผือก สีลูกห่าน และกลุ่มอวัยวะของสัตว์ และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ 9 ชื่อ เช่น สีกระดูก สีตาไก่

2.2 มนุษย์ (Humans) ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานราชการ 4 ชื่อ เช่น สีมหาดไทย สีกลาโหม

3. สิ่งเหนือธรรมชาติ (Supernatural power)

3.1 พลังอำนาจ 2 ชื่อ ได้แก่ สีเลื่อมพราย สีเลื่อมประภัสสร

3.2 ตัวบุคคล 4 ชื่อ เช่น สีท้องสิงห์ สีขึ้นการเวก

การจัดกลุ่มความหมายของชื่อสีไทยโทนในชั้นตอนนี้มีเพื่อแสดงให้เห็นว่าคำในหมวดใดที่ใช้ในการตั้งชื่อสีบ้าง และจำนวนครั้งในการปรากฏของสีที่ใช้เปรียบเทียบเป็นตัวบ่งชี้ถึงความนิยมต่อหมวดนั้น ซึ่งในที่นี้ กลุ่มส่วนที่ไม่ใช่ผลจากหมวดดอกไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้มีจำนวนชื่อสีมากที่สุด แต่การจัดกลุ่มความหมายนี้ยังไม่เพียงพอต่อการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างชื่อสีไทยโทนและสังคมไทยได้ ดังนั้นจึงสามารถอธิบายได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อสีไทยโทนและสังคมไทย

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ทราบว่าหมู่สีไทยโทนนับเป็นการจัดกลุ่มสีไทยที่เป็นระบบตามหลักสากลโดยบางสีอาจปรากฏตั้งแต่ในยุคสุโขทัยมาจนถึงปัจจุบัน เช่น สีทองแดงและสีเขียวนกเงือก และผู้วิจัยยังพบว่านอกจากโครงสร้างภาษาของชื่อสีที่หลากหลายแล้ว คำเรียกชื่อสีไทยโทนก็มีความงดงามอย่างเห็นได้ชัดเพราะมีการเลือกใช้คำที่สื่อความหมายและอารมณ์ได้เป็นอย่างดี เช่น สีฟ้าแลบและสีน้ำไหล นอกจากนี้สีไทยโทนยังเป็นสิ่งสะท้อนความสัมพันธ์ของผู้คนและสังคมไทยผ่านคำเรียกชื่อที่สื่อถึงวัฒนธรรม ธรรมชาติ และความเชื่อที่แวดล้อมคนไทย ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างชื่อสีไทยโทนและสังคมไทยอย่างครบถ้วนสามารถอธิบาย โดยดัดแปลงจากแนวคิดการมองสีไทยของ Pittayamatee (2016) ดังนี้

1. สังคมไทยยึดมั่นในความเชื่อ ความศรัทธา และความศักดิ์สิทธิ์

เมื่อพิจารณาชื่อสีไทยโทนพบว่าสีไทยโทนแสดงความสัมพันธ์ในด้านความเชื่อ ความศรัทธา และความศักดิ์สิทธิ์ และสะท้อนวิถีชีวิตและความคิดของคนในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี เช่น ด้านศาสนาที่สังเกตได้จากสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าอย่างแสงรัศมี ด้านความเชื่อเกี่ยวกับวรรณคดีและสัตว์ในจินตนาที่สังเกตผ่านการนำเสนอในรูปแบบของความหลากหลายทางสายพันธุ์ นอกจากนี้ความเชื่อหรือความศรัทธายังเชื่อมโยงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยซึ่งสังเกตได้จากสิ่งล้ำค่าที่คู่ควรกับกษัตริย์ ดังนี้

1.1 สีดอกอัญชันและสีนิลบล: สีทั้งคู่นี้เป็นสีในหมู่สีม่วงซึ่งใช้แสดงความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธเจ้า อ้างอิงได้จากไตรภูมิภพ พระราชนิพนธ์ในพระมหามหาราชที่ 1 กล่าวถึงฉัพพรรณรังสีที่แผ่ออกจากพระวรกายของพระพุทธเจ้า ความว่า “...พระรัศมีอันหนึ่งแลมีพรรณเขียวงามดั่งดอกอัญชัน แดงดั่งดอกนิลบล...” (Pholdee, 1993) จากเนื้อความข้างต้นมีการเปรียบเทียบดอกไม้ทั้งสองมีสีเขียวแทนที่จะเป็นสีม่วงเนื่องมาจากการรับรู้สีของคนในสมัยนั้น แต่ที่จริงแล้วสีดอกอัญชันและสีนิลบล หรือบัวสายสีคราม มีสีม่วงเข้มตามการรับรู้ของคนไทยในปัจจุบัน

1.2 สีหงสบาท: สีหงสบาทเกิดจากการประสมกันของคำว่า หงส์ และ บาท มีความหมายว่าสีแดงออกชมพูเหมือนเท้าหงส์ หรือ หงอนไก่ ปรากฏชื่อสีครั้งแรกในปี 2397 (Center of Thai Inspiration, 2015) ทำให้อนุมานได้ว่าสัตว์ในวรรณคดีชนิดนี้อยู่ในจินตนาการของสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดย Royal Society of Thailand (2013 : 1279) ให้คำจำกัดความว่า หงส์เป็นนกชนิดหนึ่งในนิยายถือว่าเป็นนกในตระกูลสูง มีเสียงไพเราะ และเป็นพาหนะของพระพรหม

1.3 สีครามฝรั่ง: Pittayamatee (2016) กล่าวว่าสีครามฝรั่งเป็นหนึ่งในกลุ่มสีน้ำเงินซึ่งเป็นสีสัญลักษณ์ของราชวงศ์ที่ปรากฏในธงไตรรงค์รัชกาลที่ 6 ได้จากอัญมณีล้ำค่าอย่าง ลาพิส ลาซูลี (Lapis lazuli) มีสีน้ำเงินสดประกบกับละอองสีทองคล้ายคลึงกับดวงดาวบนจักรวาลสีน้ำเงิน ทำให้ได้รับการยกย่องให้เป็นสิ่งคู่ควรกับกษัตริย์ มีการใช้สีครามฝรั่งครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และยังได้ผสมผสานสีตะวันตกนี้เข้ากับงานศิลปะของรัชกาลที่ 9 สรุปได้ว่าครามฝรั่งเป็นเพียงแค่อชื่อ แต่ตัวสีนั้นทำมาจากหินมีค่าบดละเอียดมิใช่ต้นคราม

2. สังคมไทยอุดมไปด้วยวัตถุและสิ่งธรรมชาติ

ความสัมพันธ์ของสีไทยโทนกับการเรียกชื่อสีจากวัตถุและสิ่งธรรมชาติที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมรอบเป็นประเด็นที่ชัดเจนที่สุดในการเชื่อมโยงชื่อสีไทยโทนและสังคมไทย เพราะคำเหล่านี้เป็นหลักฐานที่เด่นชัดในการบ่งชี้ว่าสังคมไทยประกอบด้วยสิ่งใดบ้างและชาวไทยในสมัยนั้นมีการประกอบชื่อจากสิ่งแวดล้อมนี้อย่างไร การรังสรรค์ชื่อสีไทยโทนจากวัตถุและธรรมชาติอย่างงดงามนี้สะท้อนถึงความเป็นไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังตัวอย่าง

2.1 แร่ธาตุและโลหะ

สีเขียวตอง: สีเขียวตองหรืออาจเรียกว่า สีเขียวตองแซด (Green Bronzes) โดย “ตอง” แปลว่า ทองเหลือง ทองแดง “แซด” หมายถึง เขียว Center of Thai Inspiration (2015) กล่าวว่าสีนี้เกิดจากการนำทองแดงแซดในกรดเกลือแล้วเกิดเป็นสนิมทองแดงปรากฏให้เห็นเป็นสีเขียว จากนั้นจึงขูดและนำมาบดเป็นผง โดยเป็นอีกสีหนึ่งที่แสดงความสร้างสรรค์และความสามารถในการประยุกต์ใช้สีรอบตัวของศิลปินไทยได้เป็นอย่างดี

2.2 ดอกไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้

สีกรัก: สีกรักเป็นชื่อสีในกลุ่มสีน้ำตาล Chankaew (2019) กล่าวว่าสีกรักเกิดจากแก่นขนุน มีสีเหลืองคล้ำอมน้ำตาล นิยมใช้ในการย้อมผ้า โดยเฉพาะจิวรพระในหมู่พระรุดงค์พระป่าและพระกรรมฐาน เนื่องจากเป็นสีปอน ไม้ผุผอน และเป็นสิ่งที่หาได้ตามธรรมชาติในสังคมไทยตั้งแต่ในอดีต

3. สังคมไทยมีความหลากหลายทางวิถีชีวิต

สีไทยโทนสะท้อนให้เห็นถึงสังคมและวิถีชีวิตของชาวไทยที่มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์อันจะสังเกตได้จากระเบียบแบบแผนและข้าวของเครื่องใช้ที่นำไปสู่การสร้างคำเรียกสี อาทิ อาหาร อุปกรณ์ หน่วยงาน คำยืมจากภาษาต่างประเทศ

และสีของเครื่องแต่งกาย ชื่อเรียกของสีไทยโทนเหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงว่าชาวไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันไม่ได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมในบ้านเพียงเท่านั้น แต่ยังมีชาวไทยอยู่ดำรงอยู่ในสังคมที่เป็นระบบและมีความสัมพันธ์ในหลายระดับ ดังนี้

3.1 เครื่องปรุงรส

สีกะปิ: สีกะปิเป็นชื่อสีในหมู่น้ำตาลซึ่งสัมพันธ์ตามลักษณะของตัวเครื่องปรุงอาหารประเภทนี้ คือมีสีม่วงออกแดงอมดำ คล้ายกะปิทำเสร็จใหม่ กะปิแพร่หลายในไทยเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกซึ่งมีภูมิประเทศติดทะเล ดังนั้นชาวประมงจึงถนอมอาหารด้วยการนำกุ้งฝอยมาหมักจนกลายเป็นกะปิเพื่อเก็บไว้รับประทาน

3.2 สิ่งประดิษฐ์

สีหม้อใหม่: สีจากตระกูลสีแดงอย่างสีหม้อใหม่ เป็นชื่อสีที่ได้มาจากภาชนะบรรจุอาหารที่สำคัญและแพร่หลายของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ยังมีการใช้หม้อดินบ้าง Royal Society of Thailand (2013 : 1297) กล่าวว่าสีหม้อใหม่เป็นสีผสมสมขาวเหมือนสีดินที่เผาสุกจากเตาใหม่ ๆ ยังไม่ได้นำมาใช้ ทำให้เห็นว่าชีวิตของชาวไทยผูกพันกับเครื่องปั้นดินเผามานาน และยังคงแสดงความสามารถในการแยกแยะสีของเครื่องใช้ได้อย่างละเอียด

3.3 หน่วยงานราชการ

จากชื่อสีไทยโทนที่มีแหล่งที่มาจากหน่วยงานราชการที่สำคัญของไทยทำให้สรุปได้ว่า สีสีสอดคล้องกับเครื่องแต่งกายหรือผ้าของหน่วยงาน ๆ นั้น เพื่อใช้จัดระเบียบผู้ทำงานในหน่วยงานและเพื่อบ่งบอกหน่วยงานต้นสังกัดของผู้สวมใส่เมื่อทำงานหรือเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งตีความได้ว่าประเทศไทยมีการจัดการระบบโครงสร้างทางสังคมมาตั้งแต่ในอดีต

สีมหาดไทย: มหาดไทยเป็นอีกชื่อสีหนึ่งที่มีที่มาจากสีประจำเครื่องแต่งกายข้าราชการในกระทรวง มหาดไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2413 เป็นสีในตระกูลสีเขียว มีลักษณะเป็นสีเขียวแก่ คนไทยโบราณนิยมใช้คำเรียกสีนี้ว่ามหาดไทย (Honghengseng, 2018)

3.4 คำยืมจากภาษาต่างประเทศ

นอกเหนือจากวงความหมายของไন্দ้า (Nida, 1975) จากการวิเคราะห์พบว่าหมู่นี้อีกมีคำยืมมาจากภาษาต่างประเทศ สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศจึงมีการยืมคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในการเรียกสีไทยโทน ดังตัวอย่าง

สีเสน: สีเสนเป็นสมาชิกของหมู่นี้อีก Center of Thai Inspiration (2015 : 29) ให้ข้อมูลว่า เสนมาจากคำว่า “ซัน” ในภาษาจีน ผงเสนส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศจีน มักหาได้ตามร้านขายยาและอุปกรณ์ก่อสร้าง

3.5 สีเครื่องแต่งกาย

รูปแบบการแต่งกายของข้าราชการกระทรวงข้างต้นชี้ให้เห็นว่าชาติไทยให้ความสำคัญกับสีของเครื่องแต่งกายเป็นอย่างมาก อันเห็นได้จากวรรณกรรม “สีแผ่นดิน” ของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช (Pramoj, 2000) ในส่วนที่แม่ของพลอยสอนเรื่องการจัดผ้าถุงผ้าสีประจำวันของสาวชาววังในสมัยรัชกาลที่ 5 ตามทฤษฎีสีคู่ตรงข้าม (Complementary Colors) ในปัจจุบัน ซึ่งปรากฏชื่อสีไทยโทนหลายชื่อตามเนื้อความต่อไปนี้

“วันจันทร์ นุ่งเหลืองอ่อนหม่นน้ำเงินอ่อน หรือจะหม่นบานเย็นก็ได้ หรือถ้านุ่งสีน้ำเงินนกก พริบ ต้องหม่นจำปาแดง

วันอังคาร นุ่ง สีปูน หรือ ม่วงเม็ดมะปราง แล้วหม่น โคก หรือถ้านุ่ง โคก หรือเขียวอ่อน ต้องหม่นม่วงอ่อน

วันพุธ นุ่งสีถั่วก็ได้ สีเหล็กก็ได้แล้วหม่น จำปา

วันพฤหัสบดี นุ่งเขียวใบไม้ หม่นแดงเลือดนก หรือนุ่งแดงหม่นเขียวอ่อน

วันศุกร์ นุ่งน้ำเงินแก่ หม่นเหลือง

วันเสาร์ นุ่ง เม็ดมะปราง หม่น โคก หรือนุ่งผ้าลายพื้นม่วง หม่น โคก

วันอาทิตย์ นุ่งเขียว หม่นแดง หรือนุ่งผ้าลายพื้น สีลิ้นจี่ หรือสีเลือดหมู หม่น โคก” (Pramoj, 2000)

4. สังคมไทยเป็นเลิศทางวาทศิลป์

การเลือกใช้ภาษานับเป็นอีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างสังคมไทยกับชื่อสีไทยโทนได้เป็นอย่างดี เพราะการมีวาทศิลป์ที่งดงามแสดงให้เห็นว่าชาวไทยมีความละเอียดและประณีตทางด้านภาษา แม้จะเป็นเพียงคำเรียกสีแต่ชาวไทยก็สามารถประสมออกมาได้อย่างยอดเยี่ยม และนอกจากคำเรียกสีไทยโทนจะมีความหลากหลายในด้านของโครงสร้างภาษา

4.1 ชื่อสีไทยโทนมีความพิถีพิถันในการเลือกใช้ศัพท์

สีเลื่อมประภัสสร: สีเลื่อมประภัสสรเป็นชื่อสีในหมู่สีเหลืองของสีไทยโทน เกิดจากการประสมคำศัพท์ระหว่าง “เลื่อม” กับ “ประภัสสร” ซึ่งเป็นสีเลื่อมพราวเหมือนแก้วผลึก (Pittayamatee, 2016) ประกอบด้วยสีเลื่อมอื่น 5 สี นับเป็นแสงรัศมี 1 ใน 6 แสงที่เปล่งออกจากตัวพระพุทธเจ้า เมื่อทั้ง 2 คำนี้ผสมกันเป็นเลื่อมประภัสสรจึงมีความหมายรวมว่า สีเป็นเงาเหลืองเลื่อมพราว

4.2 ชื่อสีไทยโทนแสดงเจตและลักษณะพิเศษของสี

สีดินแดง - สีดินแดงเทศ - สีดินแดงตัด แม้สีทั้ง 3 นี้จะเป็นสมาชิกในหมู่สีแดงเหมือนกันและมีความคล้ายคลึงของชื่อสีค่อนข้างมาก แต่ลักษณะสีของแต่ละชื่อนี้กลับมีความเป็นเอกลักษณ์อย่างโดดเด่นอันเป็นการแสดงว่าชาวไทยมีวาทศิลป์ที่ยอดเยี่ยมตามคำอธิบายของ Pittayamatee (2016) และ Center of Thai Inspiration (2015) ดังนี้

สีดินแดง: เป็นสีที่มีคุณลักษณะแดงคล้ำอมเหลืองเพราะได้จากดินแดง ดินลูกรัง หรือเกิดจากสนิมแร่เหล็ก (red iron oxide) นิยมใช้เป็นลวดลายจิตรกรรมฝาผนังเพื่อสะท้อนบรรยากาศสวรรค์

สีดินแดงเทศ: เป็นดินแดงที่มาจากอินเดีย เนื้อสีค่อนข้างแข็งและสีสดกว่าสีดินแดงไทย นอกจากนี้ยังมีสีดินแดงเทศจากจีน เนื้อเป็นผงละเอียดและช่างไทยยังนิยมใช้ จากชื่อสีจะเห็นได้ว่าลักษณะสีมีความสดกว่าสีดินแดงข้างต้นแต่แทนที่จะใช้คำคุณศัพท์แสดงเจตสีขยาย กลับใช้คำว่า “เทศ” ที่หมายความว่าต่างประเทศเพื่อแสดงที่มาของวัตถุดิบของสีด้วย

สีดินแดงตัด: คือการนำสีดินแดงมาผสมกับเขม่าดำ ทำให้เนื้อสีมีความคล้ำพอสมควร มักใช้ในการตัดเส้นงานจิตรกรรมเนื่องจากงานศิลปะไทยไม่นิยมใช้สีดำตัดเส้นผลงาน มีสีเข้มกว่าสีแดงตัด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ชื่อสีไทยโทนทั้งหมด 156 ชื่อทำให้ทราบว่าปัจจุบันสีในสังคมไทยอยู่ในวิวัฒนาการคำเรียกสีตามทฤษฎีของ Berlin & Kay (1969) ในระยะที่ 7 ซึ่งประกอบด้วยคำเรียกพื้นฐานทั้งหมด 9 สี ยกเว้นสีฟ้า สีน้ำเงิน และสีชมพู มีหมู่สีทั้งหมด 10 หมู่ ประกอบด้วย หมู่สีแดง หมู่สีเหลือง หมู่สีส้ม หมู่สีเขียว หมู่สีดำ หมู่สีขาว หมู่สีน้ำเงิน หมู่สีม่วง หมู่สีทอง และหมู่สีน้ำตาล เมื่อพิจารณาชื่อสีพบว่าผู้สร้างชื่อสีในหมู่สีไทยโทนมีความสร้างสรรค์ทางด้านโครงสร้างภาษาของการตั้งชื่อสีเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการปรากฏทั้งโครงสร้างภาษาของชื่อเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยโครงสร้างภาษาชื่อสีพื้นฐานมีเพียง 1 วิธี นั่นคือ การปรากฏชื่อสีลำพังโดยไม่มีความเปรียบ ในขณะที่โครงสร้างภาษาของชื่อสีไม่พื้นฐานมี 4 วิธีหลัก

โครงสร้างภาษาของชื่อสีไม่พื้นฐานในสีไทยโทนมีความหลากหลายและพิถีพิถันเป็นอย่างมาก การตั้งชื่อทั้งหมด 4 วิธี ได้แก่ 1) การปรากฏชื่อสีลำพังโดยไม่มีความเปรียบ ประกอบด้วย 5 วิธีย่อย คือ คำเรียกสีไม่พื้นฐานที่ไม่มีการประสมคำ คำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำเรียกสีพื้นฐาน คำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำเรียกสีไม่พื้นฐาน คำเรียกสีไม่พื้นฐานประสมกับคำเรียกสีพื้นฐาน และคำเรียกสีไม่พื้นฐานประสมกับคำเรียกสีไม่พื้นฐาน วิธีการในข้อนี้เป็นการปรากฏเพียงชื่อสีเพียงเท่านั้น จะไม่พบการประกอบของคำชนิดอื่น 2) การปรากฏอยู่ในความเปรียบ ประกอบด้วย 2 วิธีย่อย คือ การปรากฏในความเปรียบที่ประกอบด้วยคำเรียกสีพื้นฐานและการปรากฏในความเปรียบที่ประกอบด้วยคำเรียกสีไม่พื้นฐาน 3) การขยายคำเรียกสีด้วยคำเพิ่มคุณลักษณะแยกออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ คำขยายเป็นคำบอกระดับและคำขยายเป็นคำบอกหน้าที่ และ 4) การใช้สิ่งเฉพาะเป็นคำเรียกสี

เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาษาของชื่อสีไทยโทนทั้งหมดแล้วจึงนำสิ่งที่เปรียบเทียบมาจัดกลุ่มทางความหมายเพื่อหาว่าหมวดหมู่ใดที่นิยมนำมาตั้งชื่อสีมากที่สุดตามแนวคิดของ Nida (1975) พบว่าสิ่งที่นำเปรียบเทียบกับหมวดสรรพสิ่งที่ประกอบด้วย สิ่งไม่มีชีวิต 90 ชื่อ สิ่งมีชีวิต 18 ชื่อ และสิ่งเหนือธรรมชาติ 6 ชื่อ โดยสิ่งที่นิยมนำเปรียบเทียบกับชื่อสีมากที่สุดคือกลุ่มส่วนที่ไม่ใช่ผล จากหมวดดอกไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ซึ่งปรากฏถึง 29 ชื่อ รองลงมาคือ กลุ่มต้นไม้ จากหมวดเดียวกันซึ่ง

ปรากฏ 15 ชื่อ ทำให้ตีความได้ว่าสังคมไทยมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติโดยเฉพาะพืชพรรณไม้และผืนป่ามากกว่าสรรพสิ่งประเภทอื่น

ตามหลักสากลที่ว่าคำที่ผลิตขึ้นในสังคมใดล้วนต้องมีความสัมพันธ์กับสังคมนั้น เช่นเดียวกับชื่อสีไทยโทนที่สอดคล้องและสะท้อนสังคมและวิถีชีวิตชาวไทยได้เป็นอย่างดี โดยความสัมพันธ์นั้นแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลัก คือ 1) สังคมไทยยึดมั่นในความเชื่อ ความศรัทธา และความศักดิ์สิทธิ์ 2) สังคมไทยอุดมไปด้วยวัตถุและสิ่งธรรมชาติ 3) สังคมไทยมีความหลากหลายทางวิถีชีวิต และ 4) สังคมไทยเป็นเลิศทางวาทศิลป์

แม้ว่าคำอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสีไทยโทนและสังคมไทยจะมีแนวคิดมาจากการศึกษาทางด้านศิลปะแต่ก็นับว่าครอบคลุมมิติทางสังคมเป็นอย่างดี โดยสามารถสังเกตได้จากคำเรียกสีโดยเฉพาะคำประสมที่ปรากฏในชื่อสีไม่พื้นฐาน แต่ความน่าสนใจของความสัมพันธ์ของสองสิ่งนี้คือแม้ชื่อของสีไทยโทนจะเป็นคำที่ไม่คุ้นชินมากนักในปัจจุบัน เนื่องจากบางคำชื่อสีปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย เช่น สีทองแดงและสีเขียวนกเงือก (Engchuan, 2000) แต่ความนิยมในการนำชื่อสีเหล่านี้ไปใช้กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และการประยุกต์ใช้ก็เกิดขึ้นในวงกว้าง เช่น วงการธุรกิจแฟชั่นและเครื่องสำอาง สาเหตุของการนำชื่อสีไทยโทนไปต่อยอดอาจเป็นผลมาจากระบบสีที่เป็นสากลน่าเชื่อถือและยังแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยที่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ของสังคมไทยไว้อย่างแยบยล

ข้อเสนอแนะ

ประเด็นสุดท้ายที่ผู้เขียนพบและเป็นประเด็นที่สำคัญของสีไทยโทนคือ คำเรียกชื่อสีทั้งหมดเป็นภาษาไทยกลางโดยไม่มีคำที่เป็นภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ รวมด้วย ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเสนอแนะผู้ที่รวบรวมชื่อสีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องว่าหากต้องใช้ชื่อกลุ่มสีว่าไทยโทน ควรจะขยายขอบเขตคำเรียกสีไทยโทนให้ครอบคลุมภาษาไทยถิ่นอื่นด้วย

References

- Berlin, B., & Kay, P. (1969). *Basic Color Terms: Their Universality and Evolution*. Berkley: University of California Press.
- Center of Thai Inspiration. (2015). *Si Thai Thon Sane Thai Phoem Munkha Thurakit. [Thaitone Colors: Thai Charms Adding Business Values]*. Bangkok: Ministry of Culture. (In Thai)
- Chankaew, K. (2019). *Watsadu Thammachat Thi HaiSi Tang Tang. [Natural Things that Give Colors]*. Retrieve 24 March 2021, from <https://www.seub.or.th/blogging/เกร็ดความรู้/วัฒนธรรมชาติ-สีแตกต่าง> (In Thai)
- Engchuan, S. (2000). *Color Terms and the Concept of Color of the Thais in the Sukhothai Period and at the Present Time*. Doctoral Dissertation, Ph.D. in Linguistics, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Hanutsaha, R. (2018). *The Disruptor*. Bangkok: WeLearn. (In Thai)
- Honghengseng, K. (2018). The History of Traditional Thai Color Terms: A Case Study of the Color Green. *The Journal of the Thai Khadi Research Institute*, 15(1), 1-46. (In Thai)
- Kaewjungate, W. (2017). Color terms in Moken Language. *Journal of the Faculty of Arts, Silpakorn University*, 39(1), 222-249. (In Thai)
- Kennedy, P. (2013). *Who made that pantone chip?*. Retrieved 23 March 2021, from <https://www.nytimes.com/2013/02/24/magazine/who-made-that-pantone-chip.html>
- Naksakul, K. (1985). The Color Terms in Thai. *Journal of Thai Language and Literature*, 2(1), 43-51. (In Thai)
- Nida, E. A. (1975). *Componential analysis of Meaning; an introduction to semantic structures*. The Hague: Mouton.
- Phanthumetha, N. (2006). *Khlang Kham. [Word Treasury]*. Bangkok: Amarin. (In Thai)
- Pholdee, O. (1993). Plants in Biography of Lord Buddha. *Manutsayasat Wichakan*, 1(1), 12-22. (In Thai)

- Phuchomsri, P. (2018). Color Terms in Northeastern Thai Dialect. *Journal of Language, Culture and Religion*, 7(1), 103-122. (In Thai)
- Pittayamatee, P. (2016). *Aesthetic Experience from Thai Color*. Doctoral Dissertation, Ph.D. in Fine Arts, Silpakorn University, Thailand. (In Thai)
- Pramoj, K. (2000). *Si Phaendin. [Four Reigns]*. Bangkok: Dokya. (In Thai)
- Prasithrathsint, A. (1995). *Zhuang and Thai Color Terms and Color Perception*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Rodsap, N. (2012). Color Terms in White Hmong Language. *HCU Journal*, 16(31), 77-88. (In Thai)
- Royal Society of Thailand. (2013). *The Royal Institute Dictionary B.E. 2554*. Bangkok: Royal Society of Thailand. (In Thai)